

**A BUDAPESTI
KÁVÉSOK IPARTESTÜLETÉNEK
JELENTÉSE
1939. ÉVI MUNKÁSSÁGÁRÓL**

KIADJA
A BUDAPESTI KÁVÉSOK IPARTESTÜLETE

A Budapesti Kávésok Ipartestületének évi jelentése 1939. évi munkásságáról

I.

Általános gazdasági helyzet.

Megismétlődnek a történelmi események,

A világháború sok szenvedést és leromlást okozott évek után azt hittük s reméltük, hogy ilyen világkatasztrófa évek hosszú során, vagy egyáltalán soha többé nem fog ismétlődni és hazánk Trianon-okozta sebeit a nemzetek megértése, a kölcsönös felvilágosítás, az igazság és méltányosság fogják begyógyítani.

Ez a folyamat meg is indult, amikor az 1938. év folyamán a **Felvidéket**, a múlt évben pedig a **Kárpátalját** kaptuk vissza háború és vér nélkül, diplomáciai tárgyalások és nemzetközi megértés útján.

Amikor e területek hazatérését és ott lakó testvéreink millióit hazafias lelkesedéssel és szeretettel köszöntöttük, hittük és reméltük, hogy a további békés fejlődés során elérjük minden magyar legszebb álmát: **Nagymagyarország fellámadását!**

A világ mostani helyzete — úgy látszik — nem teszi lehetővé e reménység közeli beteljesedését.

Két évtized múltán ismét kitört a második európai nagy háború, melynek részesei Európa legnagyobb nemzetel.

Hála kormánzatunk bölcsességének, hazánk a háborús bonyodalmakon kívülmaradt; reméljük, bármeddig is tartson a háború, sikerülni fog megóvni hazánk semlegességét és megőrizni a békét, a nyugalmat és az élet belső rendjét.

Természetes, hogy az ilyen — közvetlen szomszédunkban folyó — harcok nem maradhatnak hatás nélkül a mi viszonyainkra sem. A bölcs előrelátás, a semlegesség megővésének nagyjelentőségű szempontja szükségessé tette a katonai felkészültséget, a nemzet anyagi és erkölcsi erőinek a honvédelem szolgálatába való állítását.

A hadviselő államokkal folytatott kereskedelem, az áruk kicserélése, az ezek által foganatosított háborús intézkedések folytán, reánk is több-kevesebb nehézséget, megszorításokat jelent, ami viszont belső gazdasági életünknek bizonyos átszervezését, korlátozásokat tett szükségessé.

Ez az a pont, amelynél iparunk is megérzi az idők terhét és amennyiben a háborús viszonyok tovább tartanak és ennek folytán e rendszabályok esetleg még más irányban is kiterjeszhetnének, még jobban meg fogja érezni.

A háborús viszonyok és az ezeket megelőző feszült lég-

kör megzavarta szépen induló és sok sikerrel biztató idegenforgalmunk fejlődését. Némi — ha nem is teljes — kárpótlást jelentett a hazatért országrészekről a székesfőváros és az anyaország felé és viszont kialakuló belső idegenforgalom.

Ha a külpolitikai események hatásait gazdasági életünk így megérezte, annál inkább hatottak a belső viszonyok és események kialakulásai.

Az 1939. év tavaszán megtartott országgyűlési képviselői választások és az ezeket megelőző agitáció folyamán sok — eddig jóformán nem ismert — anyag és eszme került felszínre.

A meghozott és életbelépett törvények közül gazdasági életünket legközvetlenebbül az 1939. évi IV. t. c., az u. n. második zsidótörvény érintette.

Az iparunkat érdeklő szociális rendelkezések gyors egymásutánban léptek életbe. Hatásukat fokozott személyzeti terheinkben és adminisztrációs kiadásaink megnövekedésében érezzük.

A rendkívüli viszonyok hatásaként a már régebben felállított és működő Árelenőrzés Országos Kormánybiztossága a vendéglátó iparok árainak szabályozását is elrendelte, illetőleg azokat az 1939. évi augusztus 26-iki színten rögzítette.

Természetesen számítanunk kell arra, hogy a rendkívüli viszonyok tartamával párhuzamosan újabb szabályozások és korlátozások lépnek életbe, melyek közül egyesek — huzatlan napok, egységes kenyér — már újév után életbe is léptek.

II.

Törvényes intézkedések.

A helyzet általános ismertetése után azokkal a **hatósági intézkedésekkel** kell foglalkoznunk, amelyek az ipar-gyakorlás feltételeit általánosságban szabályozzák.

Az 1936:VII. t. c. életbeléptetése óta az ipari közigazgatás terén újabb törvényes intézkedés nem adatott ki. Az 1939. évi IV. törvények azonban, amely a zsidó vallású polgárok iparüzési lehetőségeit korlátozta, kimondotta, hogy amíg a zsidóvallású iparizók száma 6 százalékra nem csökken, zsidóvallású egyéneknek újabb iparendéylek nem adhatók ki.

Hasonló a helyzet az 1921:IV. t. c. (ítalmérési törvény) végrehajtása terén is. Maga a törvény nem változott, annak

rendelkezései érvényben vannak, de az 1939:IV. t. c. a zsidó ipartűzőkre vonatkozólag a fentieknél messzebmenő korlátozásokat tartalmaz. Míg u. i. a zsidó ipartűzők megszerzett iparengedélyei érvényben maradnak és azok gyakorlását a törvény nem érinti, addig az italmérésekre vonatkozólag a törvény a zsidók részére kiadott italmérési engedélyeknek — ugyszintén a dohányárusítási engedélyeknek — öt, illetőleg két éven belül való visszavonását írja elő. Így a jövőben kétféle üzem lesz: teljes jogu, amelynek ipar-, ital- és dohányárusítási engedélye van és korlátozott, amelynek csak iparengedélye van.

A szállodai, vendéglői és kávéházi ipar gyakorlásáról szóló fővárosi szabályrendelet átdolgozására ez évben sem került sor.

A vasárnapi szesztilalom enyhítését célzó — évről-évre megújított kérelem számos utánjárás, a Kereskedelmi és Iparkamara támogatása ellenére sem teljesített.

A zenéléssel kapcsolatos kérelmeink közül a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányának előterjesztésére a m. kir. Belügyminiszter Ur a kiadott zenélési záróra meghoszabítási engedélyek érvényét 6 hónapra terjesztette ki.

A többi — ezzel kapcsolatos — kérelem a belügyminiszteriumban hosszú idő óta tárgyalás alatt áll.

Értesülésünk szerint a székesfőváros polgármestere megengedte, hogy egyes kávéházakban artista produktókat mutathassanak be. Magát a hivatalos határozatot nem kaptuk meg, nincs is tudomásunk arról, hogy ilyen produktók valóban voltak-e?

A Mezőgazdasági Kiállítás, Nemzetközi Vásár, a Szent István-napi ünnepségek idejére, valamint Szilveszter éjszakájára a m. kir. Belügyminiszter Ur általános záróra meghoszabításokat engedélyezett. Ezekről kártársainkat megfelelő időben és módon értesítettük.

A m. kir. földművelésügyi miniszter április hó 1-vel életbelépett rendelete szerint levágott baromfit csak előzetes állatorvosi husvizsgálat után szabad nyilvános jellegű üzemekben forgalomba hozni.

A nyilvános üzemeket látogató vendégek egyrésze állandóan kifogásolta azt az évek óta fennálló tilalmat, amely ebeknek nyilvános helyiségekbe való bevitelét megtiltotta. Ezt a kérdést a székesfőváros új ebtartási szabályrendelete rendezte és m. é. július 8-tól kezdve — bizonyos feltételek betartása mellett — megengedte, hogy ebeket az üzem tulajdonosának beleegyezésével a nyilvános étkezési üzemekbe bevihessenek.

A székesfőváros fogyasztási adójáról szóló új szabályrendelet február hó 1-én lépett életbe.

Meg kell még említenünk a honvédelem újjászervezésével kapcsolatos törvényes rendelkezéseket, a honvédelmi munkakötelezettséget, mely a honvédelem érdekében minden férfit és nőt bizonyos munkaszolgáltatások teljesítésére kötelez.

III.

Pénzügyi terhek.

Évi jelentésünknek mindenkor igen fontos tétele iparunk pénzügyi terheinek számbavétele. Ezen a téren — sajnos — évek hosszú sora óta csak a terhek emelkedéséről beszélhetünk, könnyítésről szó sincsen.

Az előző években érvényben volt adónemek változatlanul fenntartottak. Ha a törvények rendelkezései nem is változtak, azok intenzív kimunkálása, magas jövedelmezőségi kulcsok megállapítása, látszólag nagyobb bevételt, de az adózóknak nagyobb terheket jelentett.

Az egyenes adók kivetésére és behajtására vonatkozó jogszabályok változatlanul érvényben tartottak.

Múlt évi jelentésünkben említettük, a székesfőváros polgármestere tervbe vette a személyzeti kereseti adó lerovási módjának megváltoztatását, illetőleg — a személyzeti fizetési rendszernek megváltoztatása folytán — az általános adórendszernek megszüntetését. Ipartestületünk előterjesztésére, a rendkívüli viszonyokra való tekintettel az eddigi rendszer változatlanul fenntartott.

Az 1938 év folyamán vezetett be az egyszeri beruházási hozzájárulás (vagyonváltás). A hozzájárulások összege még az 1938. év folyamán kivetett és a járulékok fizetése — tekintettel a törvényben megszabott öt éves határidőre — folyamatban van.

Az italmérési illeték kivetésének hároméves ciklusa a múlt év folyamán lejárt és napirendre került az új illetékek megállapítása. Az előző évek gyakorlatától eltérve, már az elsőfoku kivetések alkalmával, az előző éveknek jóval nagyobb illetéktételek állapították meg. A felszólamlási eljárás során pedig a felszólamlási bizottság a sérelmezett tételeket sok esetben még jobban felemelte. Ma már ott tartunk, hogy egyes üzletek italmérési illetéke eléri, sőt meg is haladja a reá kivetett egyenes adók összegét.

Állandó jellegű, évről-évre visszatérő adónemmé vált az inségjárulék, mely természetesen ez évben is kivetett.

A fényüzési és forgalmi adók lerovása, immár tizenegy év óta adóközösség keretében történik. Bár a fényüzési és forgalmi adóközösség önálló jogi személy, és saját autonómiaja van, tekintettel ez adónem terheire, szükségesnek látjuk, hogy munkásságát évi jelentésünk keretében is ismer-tessük.

Az 1939. évi fényüzési és forgalmi adóközösség 1939. évi április hó 6-án — előzetes tárgyalások után — 116 taggal alakult meg. Reá háruló kötelezettségeinek a legnagyobb pontossággal felelt meg.

A székesfővárost megillető vigalmi adót, amint arról már múlt évi jelentésünkben szóltunk, ugyancsak adóközösség formájában fizették testületünk tagjai. Ez az adóközösség, épügy mint a forgalmi és fényüzési adóközösség, külön szervezettel működött. Kötelezettségének ez is a legnagyobb pontossággal felelt meg, megkímélve tagjait a különböző bejelentési, nyilvántartási kötelezettségektől és ellenőrzésektől, viszont a székesfőváros minden adminisztrációs munka és költség nélkül megkapta az e címen kivetett és megállapított összeget. Ennek az adóközösségnek az év elején 110, az év végén 112 tagja volt.

A járdafoglalások díjszabása ez évben is változatlan maradt.

A társadalombiztosítási kötelezettségek tekintetében az eddig érvényben volt jogszabályok változatlanul megmaradtak. Az év vége felé napirendre került a változó kereseti munkavállalók napibérosztályba való sorozásának újabb megállapítása. Az ebben a tárgyban több ízben egybehívott munkaadói és munkavállalói érdekképviseletek értekezlete az eddigi besorozás fenntartását javasolta.

Pénzügyi terheink közé kell számítanunk a székesfővárosi vízművek igazgatóságának azt az újabb bevezetett gyakorlatát, hogy a fogyasztóktól fogyasztásuk arányában díjelőlegeket kér. Testületünk ebben az ügyben úgy a vízművek vezetőségénél, valamint a székesfőváros illetékes osztályánál eljárta; sikerült elérni azt, hogy azoktól, akik kötelezettségüknek a múltban pontosan megfelelték, ezeket az előlegeket nem hajtják be.

Uj terhet jelentett a rendkívüli viszonyok folytán a rendkívüli katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak tartási

hozzájárulásának rendszeresítése, melynek értelmében a munkaadók bevonult alkalmazottaik részére egy ideig teljes fizetésüket, majd családjuk részére megszabott havi segélyt tartoznak kiszolgáltatni. Kétségtelen, hogy ez az új kötelezettség kartársainkra tekintélyes terhet jelentett.

A Zeneszerzők, Zeneműkiadók és Szövegírók szövetsége az előző években érvényben volt **jogdíjítványokat** változatlanul fenntartotta. Egyes konkrét panaszokat rövid úton, barátságos megállapodással intéztük el.

A **kártyakészletek nyilvántartásának és ellenőrzésének** rendszere, ismételt előterjesztésünk ellenére is fenntartott. Az illeték-kodex átdolgozása, melynek keretében e kérdés rendezése is megígértetett, mindeddig nem jelent meg.

A **közszolgáltatások árainak leszállítása**, ami iparunknak évek óta hangoztatott egyik legfontosabb kívánsága, valószínűleg a rendkívüli viszonyok folytán, még szóba sem került.

Külön kell megemlítenünk — az év utolsó harmadában elrendelt — **kávé és tea készletek bejelentését**, ezzel kapcsolatosan a **behozatal megszüntetését** és a készletek után nagyösszegű **feloldási illeték megfizetésének kötelezettségét**. Ez készletekkel rendelkező kartársainkra nagy terhet jelentett, viszont akinek készlete nem volt, az üzeméhez szükséges — ezeket a legfontosabb nyersanyagokat csak több mint 200 százalékkal felemelt áron tudta beszerezni. Egyébként ezzel a kérdéssel az alábbiakban foglalkozunk.

IV.

Gazdasági kérdések.

Iparestületünk feladatainak és munkakörének igen fontos része az ipart érintő **gazdasági kérdések** megfigyelése, az iparüzők irányítása, valamint az illetékes hatóságok tájékoztatása. Állandóan foglalkozunk az árak megállapításának, a beszerzés megkönnyítésének, az üzleti verseny szabályozásának kérdéseivel. Sajnos ez a munkakör testületünk munkásságának legnehezebb és legmeddőbb része.

Évek óta küzdünk az **árrombolás jelenségeivel**. Bármilyen súlyos a helyzet, megnehezdednek a beszerzési viszonyok, új — szinte elviselhetetlen — terhek hárulnak reánk, mindig akadnak olyanok, akik minden józan megfontolás és üzleti számítás ellenére, olyan árpolitikát folytatnak, amely nemcsak saját egzisztenciájukat veszélyezteti, hanem az egész iparnak súlyos károkat okoz, diszkreditálja a reális számításokon nyugvó, az összes tényezőket számbavevő árképzést.

A körülöttünk zajló háborús viszonyok következményeképp a magyar kormány is szükségesnek látta bizonyos gazdasági természetű **korlátozások elrendelését**. Ez okból az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosa szeptember hó 2-án az összes érdekeltségekkel közölte azt, hogy az 1939. évi augusztus hó 26-án érvényben volt eladási árakat **maximális áraknak** tekinti, melyek túllépése árdrágítás. Minden **áremeléshez** az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosának előzetes hozzájárulása szükséges.

Ilyen körülmények között került napirendre a **kávé és tea feloldási illetékének** bevezetése folytán — október hó 11-ével — a **kávé és tea árának újabb megállapítása és felemelése**. Az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosa hozzájárult ahhoz, hogy a kávé és tea több mint 200 százalékos illetéke folytán beállott anyagdrágulás — de csakis ez — az árakba beszámíttassék. Erről kartársainkat körleveleken, szaklapunk útján és szóbelileg is informáltuk.

Az Árkormánybiztosság engedélye ellenére voltak kartársaink, akik ezt az áremelést nem vették igénybe, vagy

lia azt meg is tették, nem az engedélyezett mértékben, mások új kisebb adagok kiszolgáltatása révén igyekeztek áralkat változatlanul fenntartani. Ezek az új típusok odavezettek, hogy arra való tekintettel, hogy üzemi költségeink amúgy is állandóan emelkednek, a szolgáltatások a bekövetkezett drágulások mellett még olcsóbbak lettek volna. Iparestületünk közbelépésére sikerült ezt a gyakorlatot — legalább is annak legkirívóbb eseteit — megszüntetni.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatosak, az áremelést, illetőleg a feloldási illeték bevezetését megelőzően történtek. A kávé, tea s kakaó készletek szeptember 26-án zár alá vétettek, azok felhasználása korlátoztatott, illetőleg újabb készletek beszerzése a Külkereskedelmi Hivatal engedélyéhez kötött. Ez az állapot október hó 8-ig tartott, amikor a feloldási illeték tekintetében döntés történt és újabb készletbejelentés kötelezettsége mellett az illetékek lerovásának módja rendeztetett.

Sajnálattal tapasztaltuk, hogy e két hetes átmeneti időszak alatt a Külkereskedelmi Hivatal egyáltalán nem vette figyelembe sem az ipar, sem a közellátás érdekeit. Kartársaink tekintélyes része minden készlet nélkül állott és üzemet csak a legnagyobb küzdelmekkel és nehézségekkel tudta fenntartani. A Külkereskedelmi Hivatal pedig a hozzá forduló iparüzőknek, sőt az érdekképviselőknek ismételt kéréseire és sürgetéseire csak itt-ott utalt ki egyik-másik iparüzőnek szükségletével egyáltalán arányban nem álló készletet, nem törődve azzal, hogy a közönség ellátása fennakadást szenved. Testületünk kénytelen volt orvoslásért a m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter Urhoz fordulni, de az előterjesztés érdemi elintézése előtt megjelent a végleges szabályozást tartalmazó pénzügyminiszteri rendelet.

Az árak ellenőrzésével kapcsolatosan kartársaink arra köteleztettek **hogy árlapjaikat minden hó 20-áig küldjék be az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosához**.

Az árelenőrzésnek az egész gazdasági életre való kiterjesztése, ha nem is tudta az egész vonalon megállapítani az árak emelkedését, kétségtelenül meglassította ennek menetét. Talán e téren is nagyobb eredményeket bírt volna elérni, ha egyidejűleg az iparunkban oly nagyjelentőségű **agrártermékek** ára is szabályoztatott volna. Ez azonban teljesen meddő törekvés maradt; mert amint egyes ilyen termékek ára, p. o. burgonyáé, maximáltatott, az a piacról jóformán teljesen eltűnt.

Az egyéb drágulások folyamán iparunk legközvetlenebbül a **tojás** árának emelkedését érezte meg. A kávé és tea áremelkedése miatt a közönség mindjobban a tojásfogyasztásra tért át. Míg régebben a tojás a kávéházi fogyasztásnak csak igen kis részét tette és inkább mellékes fogyasztásnak volt tekinthető, minek folytán annak időszakonkénti árváltozásai nagyobb szerepet nem játszottak, ma már a legtöbb esetben teljes fogyasztást jelent, mi mellett a vendég más cikket nem fogyaszt. Viszont az iparüző e cikk mellékes jellegénél fogva, ennél teljes üzemköltségét nem számította fel, úgy hogy az utóbbi hónapokban tapasztalt áremelkedés a felfokozódott fogyasztás mellett nemcsak a beszerzési árakat sem fedezi, de jelentős ráfizetést jelent.

A tojásdrágulás kezdetekor kértük az árkülönbözet beszámításának megengedését. Kérésünkre azt a választ kaptuk, hogy csak átmeneti jellegű áremelkedésről lévén szó, iparüzőink más években is áremelés nélkül viselték ezeket a különbözeteket. Ez a kérdés azóta is napirenden van, minthogy a tojás árának emelkedése azóta eddig nem ismert határokat ért el.

Sajnálattal vettük tudomásul, hogy az évek hosszú során át szokásos **szilveszteri áremeléseket** sem engedélyezte

az Árellenőrzés Országos Kormánybiztosa. Természetesen ez a tilalmat kartársainkkal szabályszerűen közzétük. Sajnos ez a döntés akkor érkezett meg, amikor kartársaink szilveszteri programjait nagy befektetésekkel már előkészítették.

Az egyéb gazdasági jellegű kérdésekkel kapcsolatosan foglalkozni szoktunk a rokontermészetű iparágak versenyével.

A tejivók és tejüzletek versenye tekintetében a régi helyzet változatlan maradt. Felfogásunk e tekintetben nem változott. Egyébként az ilyen üzemek alapítása megszűnt és az évek óta kialakult helyzet változatlan maradt.

Annál erőteljesebben fejlődnek az **espressok**, amelyek most már a város minden részében tömegesen nyílnak meg. Sokszor fényes berendezésükkel, nagy helyiségeikkel nemcsak a kávémező iparnak támasztanak versenyt, de kisebb üzemi költségek és ennél fogva olcsóbb áraik folytán, a kávéházak közönségének egy részét is magukhoz vonják. Arra való tekintettel, hogy az espressok közigazgatási szabályozása tisztázva nincsen, — minthogy azt a legkülönbözőbb jogositványok alapján folytatják — e rendezés során lenne iparunk érdeke megvédendő.

Időnként a Gyógyszerész Testület fel szokta ujtani azt a panaszát, hogy egyes kávéházakban **gyógyszereket, aszpirint, kombinált porokat** szolgáltatnak ki. Bár tudomásunk szerint ennek a panasznak alig van alapja, körlevélben figyelmeztettük kartársainkat a fennálló rendelkezések betartására.

Régebben a kávéházak komoly fogyasztási tétele volt a melegebb időszak idején a **fagylalt**. Ma már teljesen háttérbe szorult. Alig van üzlet, sőt utcai árus, aki nyár idején ne árusítana filléres fagylaltokat. Kétségtelen, hogy ez az olcsó ár a minőség leromlásával járt és ez az oka, hogy a közegészségügyi hatóságok erélyesen érvényesítik közhasznú szempontjaikat és sürin ellenőrzik a fagylaltkészítést és elárúsítását. Ez rendjén is van, de sajnálattal tapasztaljuk, hogy ezeket az ellenőrzéseket leggyakrabban ott gyakorolják, ahol arra legkevésbé van szükség, ahol a minőségre mindig a legnagyobb súlyt helyezték: a kávéházakban.

Az Országos Közegészségügyi Egyesület a **péksütemények forgalomba hozatala tárgyában** — május 3-án — értekezletet tartott, amelyre a vendéglátó iparok képviselőit is meghívta. Az értekezletnek a tárgya az volt, hogy miután a nyilvános étkezési üzemekben a **péksütemény** csomagolatlanul kerül forgalomba, a közönség összefogdossa és megropogtatja, kívánatos lenne, hogy azok becsomagolva álljanak a közönség rendelkezésére. Minthogy a csomagolás munkáját és költségeit az iparüzők vállalni nem bírják, a Közegészségügyi Egyesület fogja tanulmányozni e terv keresztülvételének lehetőségét.

A m. kir. földművelésügyi minisztérium által kezdeményezett **gyümölcspropaganda** ügyében — a kereskedelmi- és iparkamara felhívására ismertettük iparunk szempontjait.

Véleményt adtunk a **borpropaganda** ügyével kapcsolatosan a **forrált bor** intenzívebb fogyasztása tárgyában is.

Az év végén került napirendre a kávéházi **saccharin** kiszolgálás és fogyasztás szabályozásának ügye. Évek óta állandó eljárás és kifogás tárgya az, hogy a kávéházakban a saccharint szabadon (nem csomagolva) szolgálják ki. Erre való tekintettel kértük, hogy kávéházi célokra 3—4 szemmet tartalmazó csomagokat bocsássanak rendelkezésre. Ez a kérdés most újból napirendre került és reméljük, hogy végre kedvező döntést kapunk.

Szociális és munkáskérdések

Az 1936. évben — százalérendszer bevezetésével — megkezdődtek iparunkban a **szociális reformok**, amelyeknek további megvalósítását és az egész gazdasági életre való kiterjesztését az 1937:XXI. tc. biztosította.

Még az 1938. év folyamán jelentek meg a **tisztviselők munkaidejét, az alkalmazottak fizetési szabadságát, munkabérmegállapító bizottságok felállítását, majd a vendéglátó ipari alkalmazottak munkaidejét szabályozó rendeletek**, melyek azután sorozatosan léptek életbe.

A vendéglátó iparok minimális bérei még az 1938. év szeptemberében állapítottak meg — elsőnek a székesfehérváros és közvetlen környékére szóló érvénnyel. Ezek a szükséghez képest az 1939. év április havában némileg módosítva és kiegészítve adták ki. Az iparunkra vonatkozó részletes táblázatot elkészítettük és kartársaink rendelkezésére bocsátottuk.

Az 1939. év elején egymásután jelentek meg az egyes kamarai területekre vonatkozó munkabérmegállapítások, úgy, hogy most már a hazatért területek kivételével a vendégipari munkások munkabére az egész ország területén szabályozva van.

A vonatkozó rendelkezések értelmezése és végrehajtása tárgyában egy testületünk tagjainak, mint a hozzánk forduló vidéki kartársainak számos esetben állottunk rendelkezésükre.

A **munkaidő szabályozására vonatkozó rendelet**, mely az 1938. év végén hirdettetett ki, voltaképp csak az 1939. évben valósult meg. Az év folyamán különféle módosító és felfüggesztő rendelkezések léptek életbe, először a nyári szezon előtt a Balatonparti furdóhelyeken dolgozó személyzetre vonatkozólag; majd ősszel, a rendkívüli viszonyok beálltakor és ezek következményeképp a rendelet egyes intézkedései ideiglenesen felfüggesztettek.

A legutolsó — ilyen szociális célzatu — rendelkezés az **1938. évi XXXVI. tc.-kel bevezetett gyermeknevelési pótlék** és az ezzel kapcsolatosan felállított családvédő pénztárak intézménye volt. Ez a pótlék, mely 1939. évi január 1-ével lépett életbe, egyelőre csupán a husz munkásnál többet foglalkoztató üzemekre terjed ki. Mint már jelentettük, ez az érdekelt üzemek súlyos anyagi megterhelését jelenti, ami mellett az előirt nyilvántartási és bejelentési kötelezettség további adminisztrációs terheket jelent.

Hova-tovább eljutottunk oda, hogy nemcsak a különféle szociális rendelkezésekkel járó anyagi terhek nehezednek az iparüzők vállaira, de olyan **adminisztrációs teendőket** kell végeznünk, amelyek pontos lebonyolítása külön személyzet és iroda igénybevételét teszi szükségessé.

Testületünk igyekezett tagjait ezekről a teendőkről felvilágosítani, kioktatni, ami körlevelek, a szaklap és szóbeli uton történt.

Az 1939:IV. tc. életbeléptetésével — illetőleg a dohányárúsítási és italmérési engedélyek elvonásával — kapcsolatosan az értelmiségi alkalmazottak bejelentési kötelezettsége az ipari vállalatokra is kiterjesztetett. E rendelkezés végrehajtásaképpen a kávéházakban alkalmazott **főpincérek, fizetők, felírók értelmiségi alkalmazottaknak** minősítettek és rájuk az arányosítás kötelezettsége kiterjesztetett. Az italmérési engedélyek megvonásával kapcsolatosan a m. kir. pénzügyminisztérium oly tartalmu rendelkezést adott ki, hogy azok az iparüzők, akiknek italmérési engedélye nem az első évben vonatott meg, zsidó vallásu alkalmazottat nem tarthatnak. Így megindult egy folyamat, amely iparunk

munkanélküliségének számát növelte. Testületünk arra törekedett, hogy az ilyen — évek során át bevált — alkalmazottakat olyan üzemek alkalmazzák, akikre a törvényben és a rendeletekben foglalt korlátozások nem vonatkoznak.

Az életbelépett és megvalósult szociális rendelkezések folytán minden ilyen irányú propagandának gyökere elveszett. Mégis egyes szervezetek olyan kérdések hatósági megoldását szorgalmazzák, amelyeknek komoly jelentősége alig van és nem alkalmasak arra, hogy rendeletekkel szabályoztassanak.

Az egyik ilyen követelés a személyzet **egyöntetű egyenruházatának** elrendelését kívánja. Kétségtelen, hogy az egyenruha rendszerének voltak kinövései, amelyek — mint-hogy egyes helyeken maga a személyzet tartozik szolgálati ruhájáról gondoskodni — a munkás terheit növelték. Ez a szokás ma már a legtöbb helyen megszűnt és rendszerint a fehér vagy barna munkakabát, vagy frakk szokásos. A munkaadói érdekeltségek a gondolatot elyben elfogadták, azonban annak megvalósítása — tekintettel a rendkívüli viszonyok okozta anyagiánnyra — ezidőszerint megoldhatatlan.

A másik sok vitára alkalmat adó kérdés a **százalékrendszer módosítása, illetőleg a százalék felosztási kulcsának megváltoztatása és a főpincéri rendszer kérdése.**

A szállodás és vendéglős ipartestület már meghozott határozata megnehezítette testületünk állásfoglalását. A vendéglős ipartestület ugyanis az eddigi 40:60 százalékos felosztási kulcsot 35:65 százalékra módosította. Testületünk előljárósága ezzel a kérdéssel több ízben foglalkozott, végül elhatározta, hogy körlevélben kéri ki a kartársak véleményét. A beérkezett válaszok többsége az eddigi rendszer fenntartása mellett foglalt állást, most a közgyűlésre vár a feladat, hogy ebben a kérdésben véglegesen határozzon.

A harmadik ilyen kívánság a **munkaközvetítés államo-**

sításának ügye. Testületünk bármily fontosnak tartja munkaközvetítője fenntartását és annak intenzív működését, örömmel látná e kérdésnek az állam által való végleges rendezését.

Már fentebb említettük, hogy a beteg és öregségi biztosítás alapjául szolgáló **napibérosztályba való besorozások**, valamint a személyzeti **kereseti adókievetés alapjául szolgáló átalányok** ebben az évben is változatlanul érvényben voltak.

A múlt év őszén történt katonai behívások következtében a munkaadók arra köteleztettek, hogy **rendkívüli fegyvergyakorlatra bevonult alkalmazottaik részére, illetőleg családjaik részére tartási hozzájárulást** fizessenek

VI

Ipartestületi munkaközvetítő.

Munkabérviták. — Békéltető bizottság működése

Ipartestületi munkaközvetítőnk múlt évi munkásságáról az alábbi adatok szolgáljanak felvilágosítással.

Ami a munkaközvetítő munkásságát és eredményeit illeti, évről-évre ismételjük azt a panaszt, hogy ez intézményünk meddőségének főoka az, hogy kartársaink nem veszik kellő mértékben igénybe. Megfelelő kereslet hiányában a munkás hiába jelentkezik munkára, viszont akkor, ha valakinek megfelelő munkaerőre van szüksége, ilyen nem áll rendelkezésre

Munkaközvetítőnk 13 éven át működött ügyvezetője: Vas István, az év elején a testület szolgálatából kilépett. Helyébe a testület előljárósága — elnök javaslatára — **Meggyes Istvánt** alkalmazta. Sajnos, minden munka és áldozat hiábavaló, ha maguk az elsősorban érdekelték nem támogatják saját intézményüket

A munkaközvetítő munkásságának múlt évi adatai a következők:

1939. év

A kért munkás minősége	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Összesen
főpincér	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	4
felszolgáló	6	10	9	83	45	32	21	15	15	22	10	3	271
kis. felszolgáló	17	4	9	9	16	6	6	20	10	3	8	31	139
felirónő	0	4	4	8	10	10	6	9	5	10	6	3	75
kávéfőző	9	9	12	13	7	18	19	7	12	8	4	3	121
kávéfőzőnő	4	1	4	3	6	2	1	1	7	5	4	7	45
mosogatónő	25	19	14	24	29	22	30	35	19	14	16	36	283
takarító	31	13	18	43	15	18	22	25	19	25	19	23	271
konyhalegény	8	14	16	34	28	29	32	29	32	24	34	31	312
háziszolga	8	4	2	5	2	0	1	0	1	0	1	3	27
trafikos	2	0	0	2	0	0	0	0	1	1	1	0	7
ruhatáros, telefonos	2	2	2	2	1	1	0	1	0	4	2	0	17
ujságos	1	1	1	0	1	1	1	0	2	0	2	0	10
tanonc	0	0	1	1	4	0	1	0	0	0	0	0	7
szakácsnő	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2
kenyeres	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	3
kézilány	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
összesen	113	81	92	229	165	139	140	142	125	119	110	141	1596

A munkabérek és munkabérfeltételek szabályozásának a következménye volt, hogy gyakoribbak lettek azok a panaszok, amelyek a törvényes rendelkezések be nem tartásán (munkaidő, túlóra, fizetéses szabadság stb.) alapultak.

Bár testületünk számtalan ízben figyelmeztette tagjait ezekre a rendelkezésekre, körleveleket bocsátott ki, a lap

hasábjain sorra közöltük az időközben kiadott rendeleteket, bírói ítéleteket, mégis voltak és vannak kartársaink, akik azokat nem vették figyelembe, nem felelnek meg a törvényes előírásoknak és így alkalmat szolgáltatnak a békéltető, esetleg munkaügyi bírósági eljárásra.

Nem mulaszthatjuk el annak felemlítését, hogy a ható-

ságok üzemellenőrző bizottságok által ellenőrzik e rendeletek betartását; eddig — a hatóságok túlterheltsége miatt — erre csak ritkábban került sor, a jövőben azonban ilyen ellenőrzések sürűbben várhatók.

Békéltető bizottságunk az év folyamán 8 ízben ült össze. Összesen 63 ügyet tárgyalt. Ezek közül határozatot hozott 16 ügyben, megegyezéssel végződött 30 panasz, visszavonott 8, tárgyalásra nem került 2 ügy. Felelőbizetés folytán a munkügyi bírósághoz terjesztett 7 panasz. Kisebbségi jelentőségű ügyeket a felek meghallgatása után rövid úton szóbelileg intéztünk el.

VII.

Az ipartestület szakirányú tanonciskolája.

Testületünk tanonciskolája az 1938—39. tanévben 27-ik tanévét fejezte be és az 1939—40. tanévvel a 28-ikat kezdte meg.

Az iskola növendékeinek száma 1938. év szeptemberében 77 volt, akik közül az első félév folyamán 3 kimaradt és 11 felszabadult. A tanonclétszám az év végén 79 volt.

A testületi iroda az 1939. év folyamán 33 tanoncszerződést lajstromozott, az előző évekről pedig 71 tartatott nyilván. Ezek közül az év folyamán felszabadult és segédvizsgát tett 27, szerződését felbontotta és munkahelyéről kilépett 12, a tanoncok létszáma az 1939. év végén 65 volt. A többletet a próbaidős tanulók tették.

Sajnos ez a tanonclétszám iparunk személyzeti létszámához képest elenyészően csekély és előbb-utóbb iparunk utánpótlásának megakadályozásához fog vezetni. Sok üzlet van, amely évek során át nem tart tanoncot. Kétségtelen, hogy ennek elsősorban gazdasági akadályai vannak. Míg más iparokban a tanonc lakást és ellátást kap és így a vidékről jövő tanonccsapat beállításának akadályai nincsen, a kávéiparban erre csak kivételesen van mód és így csak olyan tanoncokat vehetünk fel, akiknek hozzátartozói a fővárosban, vagy közvetlen környékén laknak. A fővárosi — tanoncnak alkalmas korban levő — ifjúság egy jó része pedig kifutónak, üzleti szolgának stb., stb. megy, ahol leköltöztetése kisebb, mint a kávéházban. Ezzel szemben igaz az, hogy iparunkban a tanoncok kereseti lehetősége — sokszor túlzott mértékben is — megvan, ez viszont a következőképp jár, hogy a tanonc könnyelmű társaságokban költi el keresetét.

Az 1938—39 tanévet június 15-én ünnepélyes záróvizsgálattal fejeztük be, amelyen a testület vezetősége, a tantestület tagjai, ugyancsak a tanonctartó gazdák és a tanoncok hozzátartozói jelentek meg. Az elhangzott feleletek a jelenvoltoakat meggyőzték arról, hogy az iskola az egész év folyamán komoly és hasznos munkát végzett.

Az arra érdemes tanulók pénzjutalmát és a budapesti kereskedelmi és iparkamara bronzérmét kapták. A vizsga végén Mészáros Győző elnök intezett lelkes és hazafias buzdító szavakat az iskolát elhagyó tanoncokhoz.

Az 1939—40. tanévre szóló beiratások június 23—24. valamint szeptember 1., 2. és 3-án tartattak meg. A tanév 1939. szeptember 4-én kezdődött. Tanulóink létszáma az I. félév végén a következő:

I. osztály	22
II. „	15
III. „	13
IV. „	33
Összesen:	83

Ezek közül férfi 80, nő 3.

A tanonciskola vezetését és irányítását ebben a tanév-

ben is — immár 8 éve — **Marton József** székesfővárosi elemi iskolai igazgató nagy szeretettel, lelkiismeretes kötelességtudással végezte.

Mellette a következő tanügyi és szakmai előadók működtek: **Zámbó György** r. kath., **dr. Suchovszky Lajos** ág. ev., **Engelhardt Sándor** izr. hitoktatók, **dr. Rózsa Ignác** c. felsőkereskedelmi igazgató, **dr. Mazsáry-Pelcz Béla** okl. középiskolai tanár, **Bock Lajos**, **Szmola Hugó** szakelőadók.

A tanév folyamán **dr. Rózsa Ignác** hosszantartó betegsége miatt órát ellátni nem bírta, azokat **dr. Mazsáry-Pelcz Béla** vette át. **Szmola Hugó** szakelőadó — ugyancsak betegség okából — megbízatásáról lemondott, helyét **Makács István** szakelőadóval töltöttük be.

Az új tanévben **dr. Rózsa Ignác** betegség miatt iskolánk kötelekéből megvált. Évek hosszú során kifejtett odaadó munkásságáért fogadjuk testületünk köszönetét. A megüresedett tanszékre **Borzovay Pál** székesfővárosi tanító urat hívtuk meg.

Iskolánk tanulmányi kirándulások, hazafias ünnepségek keretében igyekezett növendékeinek hazafias lelkesedését, szakmai ismereteit fejleszteni.

A tanulók egészségi állapotát állandó orvosi vizsgálat útján ellenőriztettük.

A törvény által elrendelt kötelező leventeoktatást — ugyanígy az előző években — külön szakmai csoportban **Hernády Nándor** ny. alezredes vezette, **Hernády Nándor** alezredes, aki az intézmény felállítására óta ezt a szakmai csoportot nagy szeretettel, megértéssel és iparunk viszonyainak figyelembevételével vezette, a tanév végén — mindnyájunk nagy fájdalomára — hirtelen elhunyt. Testületünk igaz részvéte kísérette koral sirjába.

Az új tanévben a leventecsoporthoz vezetését az illetékes hatóság rendelkezésére **Szörényi Géza** m. kir. p. ü. főtitkár vetette át.

Szóvá kell tennünk azokat az állandóan visszatérő panaszokat, amelyek a tanoncok iskolalátogatásával, illetőleg mulasztásaival kapcsolatosan ismételtelen felmerülnek. A tanonctartók nem ellenőrzik a kellő mértékben tanoncalk iskolalátogatását, így a mulasztásokról nincs tudomásuk. Más helyen a kiskorú tanoncokat a törvényben megengedett időn túl, az esti és éjjeli órákban foglalkoztatják, minek következtében ezek késedelmesen járnak iskolába.

A törvény az ilyen esetekben az iskola kötelességévé teszi, hogy a mulasztó tanoncok munkaadói ellen eljárjon.

Egész év folyamán állandóan figyelmeztettük a tanonctartó mestereket a tanonctartással kapcsolatos rendelkezésekre, az azokat megillető 14 napos szabadság megadásának kötelezettségére stb., stb.

Itt is felhívjuk kártársainkat, hogy mindezeket a rendelkezéseket, saját érdekében is, pontosan tartsák be.

Sajnálattal kell megemlítenünk, hogy tanonciskolánk sem a székesfőváros, sem a miniszterium, vagy más hatóság részéről semmilyen támogatásban nem részesül.

Felemlítjük, hogy a székesfővárosi m. kir. tanfelügyelőség az iskola elhelyezését, illetőleg a rendelkezésre álló tanterem kicsiny voltát kifogásolta. Testületünk készséggel hajlandó lenne székházában megfelelő lakás helyiséget rendelkezésre bocsátani, de ennek költségeit — a mostani gazdasági helyzetben — vállalni nem tudja.

VIII.

Társadalmi és kulturális tevékenység.

A Budapesti Kávésok Ipartestületét multja, kulturális szerepe, a szorosabb érdekképviseleti munkásságon kívül,

egyéb feladatok teljesítésére kötelezi. Nincs hazafias, társadalmi, kulturális, jótékonyági mozgalom, amelyben munkával, anyagi áldozattal ne vettünk volna részt.

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarával való kapcsolatot Mészáros Győző elnök képviselte, aki mint kamarai rendes tag, úgy a különleges kávéipari, mint az egyéb általános jellegű ipari és gazdasági érdekeket hathatósan képviselte.

Az Ipartestületek Országos Központjával — a vonatkozó törvényben előírt szabályokon, tulmenőleg — állandó kapcsolatokat tartottunk fenn.

Ugy a Kereskedelmi és Iparkamara, mint az Ipartestületek Országos Központja odaterjesztett ügyeinkben mindig nagy megértéssel pártolták iparunk konkrét kérelmeit.

Szakmai, ipari, munkás és peres kérdésekben a bennünket megkereső hatóságoknak, bíróságoknak, társtestületeknek és magánosoknak sokszor állottunk rendelkezésre.

A sajtóval való kapcsolatunkat ugyancsak változtatlanul fenntartottuk. Jóformán minden lap szívesen és szeretettel foglalkozott iparunk aktuális kérdéseivel és közleményeinknek mindenkor készséggel adtak helyet.

Hazafias, kulturális, diákjóléti, jótékonyági és egyéb szociális célokra a testület úgy saját pénztárából, mint tagjai felajánlásaiból tekintélyes összegeket áldozott.

A szegénysorsu egyetemi, főiskolai, színművészeti akadémiái hallgatók részére testületünk tagjai az egész tanévben át állandóan reggeli és uzsonna adagokat szolgáltattak ki.

Allandó segélyben 16 volt kartársunkat, illetőleg azok özvegyeit részesítettük. Ezek közül az év folyamán 2 meghalt, segélyeseink száma az év végén 14 volt, akiknek összesen 2503 pengőt fizettünk ki.

Újévi ajándékok megváltása címén, kartársaink a munkanélküli alkalmazottak segélyezésére összesen 1490 pengőt adományoztak. Ebből az összegből és a testület pénztárából az év folyamán — és karácsonykor — az arra szorult munkanélküliek és rokkant munkások között 2068 pengőt osztottunk ki.

Foglalkoztunk az önálló iparosok betegellátásának kérdésével, az iparosnyugdíj ügyével, melyre nézve az IPOK által kért adatokat összegyűjtöttük és megküldöttük. Támogattuk a Légóltalmi Ligát, a Vörös Kereszt Egyesületet és a többi hasonló célú mozgalmakat.

Itt említjük meg, hogy testületünk jótékonyági céljaira a Piatnik Nándor és Fia cég, — mint minden évben — 200 pengőt adományozott.

Külön kell megemlítenünk a Pintér Jenő m. kir. tanterületi főigazgató úr által kiadott „Magyar Iparosok Nyelvvédő Könyvének” megjelenését, melynek kávéipari részéhez tartozó anyagot testületünk bocsátotta rendelkezésre. A nagy kulturális jelentőségű könyvet testületünk tanonciskolája részére megvette és a növendékek között szétosztotta.

IX.

Az iparestület egyéb irányú tevékenysége.

Ipartestületünk egyéb irányú tevékenységéről a következőkben adunk számot:

A testület vezetői és tisztviselői a testület tagjainak ipari és gazdasági vonatkozású ügyeiben állandóan rendelkezésre állottak. Az utóbbi évek folyamán és az elmúlt években kiadott szociális, közigazgatási és egyéb rendelkezések az iparüzőkre a nyilvántartási, bejelentési, adatgyűjtési teendők olyan tömegét hártották, hogy azok megismerése és a kötelezettségek pontos betartása állandó figyelmet és tudat-

kozódást igényelt. Ezeket az információkat részben a szaklap útján, majd pedig a — lapok terjedelmének korlátozása után — körlevelek útján adtuk meg.

Egyes konkrét esetekben hozzánkforduló karársainknak személyesen, levélben, telefonon, számtalanszor adtunk felvilágosítást és utasítást, sőt megelégedéssel kell megemlítenünk, hogy igen sok vidéki kartársunk fordul hozzánk tanács és utbaigazítás végett, mit mindig készséggel megadtunk.

Ipartestületünk munkásságának hathatós és jóakaró támogatója volt ebben az évben is dr. Kállay Albert székesfővárosi főjegyző, aki a székesfőváros polgármesterének megbízásából, mint iparhatósági biztos, a hatósági felügyelet teendőit látja el. A súlyos viszonyok között, amikor az iparüzésnek számos nehézségei és korlátai vannak, igen értékesek voltak dr. Kállay Albert jóindulatu tanácsai és megértő támogatása. Kedves kötelességet teljesítettünk, amikor jelentésünkben neki testületünk köszönetét fejezi ki.

Az 1932:VIII. t. cikkben előírt polgármesteri vizsgálat két ízben tartatott meg. Először április havában, amikor a testület e közzé zárószámadása, vagyommérlege és 1939. évi költségvetése vizsgálatot felül. Ezeket a székesfőváros polgármestere 1939. évi május hó 27-én 59.531—1939. XV. ü. o. sz. a. kelt határozatával hagyta jóvá.

A közgyűlés alkalmával elhatározott alapszabálmódosítások a székesfőváros polgármesterének 1939. évi szeptember hó 19-én 60.414—1939. XV. ü. o. sz. határozatával hagyattak jóvá.

A második — évközi — hatósági vizsgálat 1939 évi december 5-én tartatott meg. Ennek eredményeképp a székesfőváros polgármestere 1939. december 13-án kelt 63.498—1939. XV. ü. o. sz., a. végzésével azt közölte, hogy a testület ügykezelésében kifogásolni valót nem talált.

Az időnkint felmerült aktuális ügyekben számos tágabb és szűkebbkörű értekezlet, elnökségi megbeszélés egybehívása vált szükségessé. Évi rendes közgyűlésünket március 3-án tartottuk meg, előjárásági ülést tizszer hívtunk egybe. Három ízben összesen 27 tanoncot szabadítottunk fel, mestervizsgát 6 ízben tartottunk, amelyeken 32 jelentkező nyert ipari képesítést.

Igaz kegyelettel és részvétellel emlékezünk meg az elmúlt év folyamán elhunyt kartársainkról és barátainkról: Kertész Lajos Ferenc, Grecsnyer András Róbert és Schidella János testületi tagjainkról, és Balázs Ignác volt kartársunk elhunytáról.

Külön idézzük fel Losonczy Gusztáv, testületünk egykori alelnökének, utóbb a Kávésok Áruforgalmi Rt. elnök-vezérigazgatójának emlékezetét, akiben iparunk egykori értékes munkását, majd igaz barátját veszítettük el.

Elhunytaink emlékét mindenkor kegyelettel őrizzük!

Testületünk saját tagjaival, valamint a nyilvánossággal való kapcsolatait a testület hivatalos lapja: a Kávésok Lapja tartotta fenn, mely az elmúlt évben 15. évfolyamát fejezte be. Itt említjük meg, hogy az év folyamán életbelépett törvényes rendelkezések folytán a lap szerkesztője: dr. Havas Nándor ipartestületi főjegyző, aki a lapot megjelenése óta szerkesztette, e tisztétől megvált. Helyébe a testület előjárásága a lap szerkesztésével Gosztonyi Jenő hírlapíró bizta meg, aki eddig is az ipari érdekek szolgálatára terén értékes munkát fejtett ki.

A szakmát érdeklő állandó jellegű rendelkezéseket és tudnivalókat a XII. évfolyamban megjelent „Kávésok Évkönyvé”-ben adtuk ki.

Ügykezelés és pénztári eredmények.

Ipartestületünk tagjainak száma az 1938. év végén 171 volt. Az év folyamán belépett 12 új tag, üzemét megszüntette 16, a létszám az év végén 167 volt. Ezek közül ipart folytat 162, iparát nem gyakorolja 5 tag.

Az 1939. évben 1135 ügydarab érkezett, amelyek közül az év folyamán 1132-t elintéztünk, elintézetlen maradt 3 drb. Kiállítottunk 223 munkakönyvet, 5 ideiglenes igazolványt.

Részletes számadásainkat jelen jelentésünkhöz csatoltan bemutatjuk.

Előre bocsátjuk, hogy a múlt évi költségvetésben felvett bevételi és kiadási kereteket ebben az évben is sikerült betartanunk. Eszerint 1939. évi bevételeink — az előző évről áthozott pénztétellel együtt — 101.947,31 pengőt (előirányozva volt: 98.075,42 P.), kiadásaink 87.163,69 pengőt (előirányzat: 88.024— P) tettek ki, minek folytán az 1940. évre összesen 14.793,62 pengő (előirányzat: 10.052,42 P) egyenleget viszünk át.

Bár a költségvetés végösszegei — mint említettük — az előirányzat keretében maradtak, egyes tételek kisebb összegekben folytak be, a kiadások egyes tételeknél pedig túllépések mutatkoznak

Ezek a tételek a következők:

a) bevételi oldalon:

1. Tagsági díjak címén 73,60 pengővel kevesebbet vettünk be.

2. A bank-kamatbevétel 429,34 pengővel kevesebb, azért mert az 1939. év második felére esedékes kamatok csak 1940. évben számoltatnak el.

b) a kiadási oldalon:

1. Az állandó segélyek számláján mutatkozó 503 pengős túllépés oka az, hogy az év folyamán két rossz sorba jutott tagunknak, illetve egyikük özvegyének az előjáróság állandó segélyt szavazott meg.

2. Az alkalmi segélyek és adományok számláján mutatkozó 257,50 pengős túllépés oka az, hogy a rendkívüli helyzet és háborús viszonyok miatt hazatérni kényszerült, valamint a megszállott területekről kiülőzött kártársaink és munkásaink segélyezése fokozottabb mértékben vette igénybe testületünk anyagi erejét.

3. Hasonló okokból a munkanélküli alkalmazottak segélyezésére — az előirányozottnál — 568 pengővel többet kellett fordítanunk.

4. A szaklap költségeinél 320 pengő túllépés mutatkozik. Ennek oka a törvényes rendelkezések végrehajtása folytán megtörtént szerkesztőváltozással járó költségtöbblet.

5. Irodai kiadások címén 473,17 pengővel többet adtunk ki. Lapunk korlátolt terjedelme és az időközben megjelent sürgős természetű hatósági rendelkezéseket sürgősen levelekben, körlevelekben, táviratokkal kellett kártársainkkal közölni, ami jelentékeny többkiadást okozott.

6. Ugyanez okból a postadíjaknál is 313,82 pengő túllépés mutatkozik.

7. A tagdíjak és előfizetési díjak számláján mutatkozó 272,40 pengős túllépés abból ered, hogy az adott viszonyok között több hazafias és nemzeti célzatu mozgalmat és sajtókiadványokat kellett támogatnunk.

8. A telefonkiadásoknál mutatkozó 39,33 pengős többletet a sürgős és halaszthatatlan természetű közlemények és tárgyalások okozták.

9. A fűtés és világítás költségei 42,47 pengővel többet tesznek. Ez javarészt a világítási számlára esik, tekintettel az esti, sőt éjjeli órákra eső sürgős munkákra.

10. A szakiskola beruházási és karbantartási költsége-

ire az előirányozottnál 26,70 pengővel többet adtunk ki. Ezt az iskola helyiségeinek a felügyeleti hatóság által megkívánt renoválása okozta.

Az 1940. évi költségvetés összeállításánál általában véve az előző évi kereteket tartottuk szem előtt. Igyekeztünk a kiadási tételeket leszorítani, a bevételi tételeknél pedig a reális számítás alapján várható összegeket számba venni.

Igy végeredményként a pénztári készletből fedezendő hiányként 1794 pengőt vettünk számításba, abban a reményben, hogy ez az összeg a viszonyok kedvezőbb alakulása folytán ki lesz egyenlíthető.

Megemlíttjük, hogy az elmúlt év folyamán a fényüzési és forgalmi adóközösség költségmegtérítés címén 7500 pengőt, 1937. évi kezelési maradvány címén 8275,55 pengőt juttatott testületünknek. A vigalmi adóközösség költségmegtérítése pedig 2500 pengő volt.

E tételek felsorolása után t. kérjük, hogy a zárószámadás tárgyalása és jóváhagyása alkalmával a felsorolt túllépésekre vonatkozólag a felelős tisztikarnak a felmentvényt megadni és az előterjesztett költségelőirányzatot jóváhagyni sziveskedjék.

XI.

Befejezés.

A fent előadottakban részletesen ismertettük testületünk egy évi munkásságát.

Idestova több mint egy negyedszázada, hogy válságos idöket élünk. Világháborun, gazdasági kríziseken estünk át, melyeknek rezgéseit a legutóbbi idökhöz éreztük. Abban reménykedtünk, hogy végre mégis visszatérnek a nyugalom, béke és rendes munka évei. Ez a remény nem teljesült, Európában új háború dúl, melynek — egyelőre h. I. csak gazdasági és forgalmi — hatásait hazánk is megérzi.

Egyetlen reményünk és óhajtasunk az, hogy bármily nehéz viszonyokat teremtett hazánkban is a határainkon kívül folyó háború, mi annak bonyodalmaiba ne keveredjünk és sikerüljön hazánkban, mint a békét és a nyugalmat megőrizni.

Természetesen ilyen válságos idökben, amikor a behoza-tal és kivétel, a nemzeti javak fogyasztása és forgalombahozatala, nagyfontosságú gazdasági és politikai kérdés, fokozottabb mértékben van szükség az érdekképviseltek összefogó munkásságára. Ezek a rendkívüli idök szükségessé és kívánatossá teszik, hogy az érdekképviselő tagjai annak munkájában minél erőteljesebben vegyenek részt és annak vezetőségét teljes erővel támogassák.

Mindezek befejezéseképp arra kérjük a közgyűlést, hogy évi jelentésünket, a beterjesztett számadásokat, vagyommérleget tudomásul venni, jóváhagyni és a felelős tisztikarnak a felmentvényt — minden irányban — megadni sziveskedjék.

Egyben kérjük, hogy a benutatott költségvetést elfogadva a beállított tételek beszédésére és folyósítására a felatalalmazást megadni sziveskedjék.

Végül közöljük, hogy testületünk alapszabályai 16, 21, 25. §§-ai szerint 8 előjárósági tag, 3 számvizsgáló, 1 ipartestületi szék tag, valamint az egyéb megüresedő tisztségek betöltését a közgyűlés napirendjére tűztük.

Amikor mindazoknak, akik testületünk munkájában résztvettek, azt támogatták, — kártársainknak, a hatóságoknak, az ipari és gazdasági érdekképviselteknek köszönetet mondunk, kérjük a jövő nehéz idökre még fokozottabb támogatásukat.

A BUDAPESTI KÁVÉSOK IPARTESTÜLETÉNEK ELNÖKSÉGE ÉS ELŐLJARÓSÁGA.

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző.

Mészáros Győző s. k.
elnök.

A Budapesti Kávések Ipartestületének 1939. évi zárókimutatása

	1939 évi előirányzat	1939 évi eredmény	1940. évi eredmény
BEVÉTELEK:			
Áthozott az 1938. évről:			
a) Készpénz	2144.37	2144.37	13281.—
b) Takarékbetét	20452.05	20452.05	1272.34
c) Folyószámbetét	1689.—	1689.—	2873.86
Tagok részére szolgáló üzemi nyomtatványok eladásából	24285.42	24285.42	500.—
Leventejárulékok és hátralékok	17.000.—	16926.40	4272.84
Felvételi díjak	2200.—	2435.10	6459.—
Tanonszerződési díjak	500.—	650.—	4641.50
Tanonszerződési pótdíjak	70.—	119.—	2503.—
Segédlevelek díjai	20.—	34.—	4257.50
Segédlevelek pótdíjai	50.—	60.—	2068.—
Mestervizsgadíjak	20.—	30.—	2240.—
Adományok (Fiatnik N. és Fiai rt.)	200.—	200.—	—
Újvíri ajándékok megváltása	1000.—	1490.—	—
Tagok részére szolgáló üzemi nyomtatványok eladásából	800.—	1125.30	710.50
Petegségélyzői járulékok levonásából	400.—	554.70	260.60
Munkakönyvek kiállításai díjai	50.—	89.20	100.—
Kávésipar Története számlára	500.—	75.20	1673.17
Adóközösség költség megtérítése	7500.—	7500.—	1113.82
Adóközösség átutalása	8000.—	8275.53	1752.40
Vizalmi adóközösség költség megtérítése	2500.—	2500.—	1239.33
Bank-kamat	700.—	270.66	842.47
Átmeneti számlán	—	1848.90	244.—
Vegyes bevételek	500.—	727.90	226.70
Székház bruttó bevétele	31750.—	32447.—	37.—
Szakiskolai értesítő díjak	—	72.—	60.—
VISSZAFIZETÉSEK:			
1938. évi előirányzat			
1939. évi előirányzat			
1940. évi előirányzat			
KIADÁSOK:			
Személyzeti fizetések:	14000.—	14000.—	13281.—
Étegségélyzői járulékok	1500.—	1500.—	1272.34
Tiszteletdíjak és remunerációk	3500.—	3500.—	2873.86
Iparhatósági biztos kárpótlási díja	500.—	500.—	500.—
Szakiskola és leventekottatás	4600.—	4600.—	4272.84
Munkaközvetítő személyzeti fizetések:	7000.—	7000.—	6459.—
Kendelkezési kiadások	5000.—	5000.—	4641.50
Állandó segélyek	2000.—	2000.—	2503.—
Alkalmi segélyek (adományok)	4000.—	4000.—	4257.50
Munkanélküliek segélye	1500.—	1500.—	2068.—
Dologi kiadások:			
Szaklap költségei	1920.—	1920.—	2240.—
Tagok részére szolgáló üzemi nyomtatványok beszerzésére	1000.—	1000.—	710.50
Könyvbeszerzés	400.—	400.—	260.60
Munkakönyvek beszerzése	50.—	50.—	100.—
Irodai kiadások	1200.—	1200.—	1673.17
Postadíjak	800.—	800.—	1113.82
Tagdíjak és előfizetési díjak	1500.—	1500.—	1752.40
Telefon	1200.—	1200.—	1239.33
Fűtés és világítás	800.—	800.—	842.47
Ipartestületi helyiségek és berendezés karbantartása és pótlása	400.—	400.—	244.—
Szakiskolai helyiségek és berendezés karbantartása és pótlása	200.—	200.—	226.70
Tanonszerződési pótdíjak átutalása	20.—	20.—	37.—
Segédlevél pótdíjak átutalása	20.—	20.—	60.—
Vegyes kiadások:			
a) Közlekedési és készletkiadások megtérítés	2340.94	2340.94	2340.94
b) személyzeti kereseti adó	743.90	743.90	743.90
c) beadványi bélyegek	79.90	79.90	79.90
d) biztosítási díjak	54.40	54.40	54.40
e) apró és egyéb vegyes kiadások	469.51	469.51	469.51
Székház bruttó kiadásai	28214.—	28214.—	27854.42
Munkaközvetítő dologi kiadások:			
a) Telefon, fűtés, világítás	900.—	900.—	753.36
b) Irodai kiadások	100.—	100.—	40.30
c) Helyiségek és berendezés karbantartása	200.—	200.—	89.14
Átmeneti számlán	—	—	1773.79
Rendkívüli kiadások	500.—	500.—	320.—
Várható felesleg	10051.42	10051.42	—
Egyenleg:			
a) Készpénz	753.62	753.62	753.62
b) Takarékbetét	12316.—	12316.—	12316.—
c) Folyószámla betét	1724.—	1724.—	14793.62
ÖSSZESEN:	98075.42	98075.42	101947.31

Budapest 1940. február hó 22.

Mészáros Győző s. k.
elnök

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző

Propper Márton s. k.
főpenztáros

Donath Andor s. k.
aljegyző

Fenti zárókimutatást a könyvekkel és ckmányokkal összehasonlítottuk és rendben levőnek találtuk:

Gebauer Béla s. k.
számviszsgáló

Strasser Béla s. k.
számviszsgáló

Weingruber László s. k.
számviszsgáló

Az Ipartestületi székház 1939. évi zárókimutatása

	1939. évi előirányzat	1939. évi eredmény		1939. évi előirányzat	1939. évi eredmény
BEVÉTELEK:			KIADÁSOK:		
Házbérek	31500,—	32260,—	Ház- és különadó	13500,—	13637.76
Beruházási számlán	200,—	187,—	Illetkegyenérték	2120,—	2120,—
Vegyes bevételek	50,—	—	Vagyonadó beruházási hozzájárulás	6412,—	6396,—
			Házfenntartási költségek	1000,—	878.95
			Beruházás és karbantartás	3000,—	2588.44
			Vízdíj	1300,—	1385.47
			Villany	300,—	243.20
			Lift	500,—	572.60
			Tagdíj	32,—	32,—
			Vegyes kiadások	50,—	—
				28214,—	27854.42
			Egyenleg	3536,—	4592.58
	31750,—	32447,—		31750,—	32447,—

Budapest 1940. február hó 22.

Mészáros Győző s. k.
elnök

Gál Arnold s. k.
házigondnok

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző

Donath Andor s. k.
aljegyző

Fenti zárókimutatást a könyvekkel és okmányokkal összehasonlítottuk és rendben levőnek találtuk:

Gebauer Béla s. k.
számvizsgáló

Strasser Béla s. k.
számvizsgáló

Weingruber László s. k.
számvizsgáló.

Az Ipartestületi székház 1940. évi költségelirányzata

	1939. évi eredmény	1940. évi előirányzat		1939. évi eredmény	1940. évi előirányzat
BEVÉTELEK:			KIADÁSOK:		
Házbérek	32260,—	32000,—	Ház- és különadó	13637.76	13700,—
Beruházási számlán	187,—	100,—	Illetkegyenérték	2120,—	2120,—
Vegyes bevételek	—	—	Vagyonadó beruházási hozzájárulás	6396,—	6400,—
			Házfenntartási költségek	878.95	1000,—
			Beruházás és karbantartás	2588.44	2500,—
			Vízdíj	1385.47	1400,—
			Villany	243.20	300,—
			Lift	572.60	600,—
			Tagdíj	32,—	32,—
			Vegyes kiadások	—	50,—
				27854.42	28192,—
			Egyenleg	4592.58	3998,—
	32447,—	32100,—		32447,—	32100,—

Budapest 1940. február hó 22.

Mészáros Győző s. k.
elnök

Gál Arnold s. k.
házigondnok

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző

Donath Andor s. k.
aljegyző

A Budapesti Kávésok Ipartestülete vagyonmérlege 1939. december 31-én

	Pengő	Pengő		Pengő
I. VAGYON:			II. TEHER:	
1. Készpénz	753.62		1. Átmeneti számlán (letétek)	115.52
2. Takarékbetét	12316,—		2. Kétes tags. és felv. díjak tartalékolékolása	2595.10
3. Folyószámlabetét	1724,—	14793.62	3. Vagyonadó beruház. hozzájárulási hátralék:	22875,—
4. Adósok			4. Tiszta vagyon	147924.64
a) tagdíj hátralékok	11612.33			
b) felvételi díj hátralékok	1363.20	12975.53		
5. Székház értéke		112960.21		
6. Berendezés értéke	6889.99			
10 százalékos avulás	688.99	6201,—		
7. Nyomtatvány készlet leltár szerint		1504.90		
8. Kávésipar Története könyvkészlet		2200,—		
9. Vagyonadó költség hozzájárulási számla mint átmenő tétel		22875,—		
		173510.26		173510.26

Budapest 1940. február hó 22.

Mészáros Győző s. k.
elnök

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző

Propper Márton s. k.
főpénztáros

Donath Andor s. k.
aljegyző

